

Riigihalduse ministri määruse „Kohaliku omaalgatuse programm“ eelnõu seletuskiri

1. EELNÕU SISSEJUHATUS

Riigihalduse ministri määruse „Kohaliku omaalgatuse programm“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) reguleerib kohaliku omaalgatuse programmist (edaspidi *programm*) toetuse taotlemist, andmist, kasutamist ja tagasinõudmist. Tegevusi rahastatakse riigieelarvest „Regionaalpoliitika programm 2021-2024“ vahenditest, aidates saavutada selle üldeesmärki – inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond. Kohaliku omaalgatuse programmi (edaspidi *programm*) eesmärk on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine.

Kohaliku omaalgatuse programmi on rakendatud alates 1996. aastast algselt külaliikumise toetamisena, mis mõne aasta pärast nimetati ümber kohaliku omaalgatuse programmiks. Haldusreformi järgselt on alates 2018. aastast programmi rakendajaks olnud maakondlikud arendusorganisatsioonid (määruses ja edaspidi *MARO*) kes täidavad seoses maavalitsuste tegevuse lõpetamisega maavalitsuste arendusülesanded kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6¹ alusel.

Et tagada kohaliku omaalgatuse programmi ühetaoline elluviimine kõikides Eesti maakondades, sätestatakse määruse uues redaktsioonis Riigi Tugiteenuste Keskuse (määruses ja edaspidi *RTK*) roll programmi elluviimisel ning tehakse muudatused programmist toetuse taotlemiseks, taotluste ja aruannete menetlemiseks e-toetuste süsteemis. Vahendite kasutamiseks ja programmi rakendamise tingimuste täpsustamiseks sõlmib rahandusministeerium MAROdega kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6¹ lõike 3¹ alusel halduslepingud. Programmi sihtgrupp ja toetatavad tegevused suures osas ei muutu.

Regionaalpoliitika programmi eesmärkide kõrval panustab kohaliku omaalgatuse programm „Kodanikuühiskonna programmi 2021–2024“ üldeesmärki „tugev kodanikuühiskond“ mis lähtub riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidest „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“, „Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud“ ja „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“.

Eelnõuga kehtestatakse programmist toetuse andmise tingimused terviktekstina riigihalduse ministri määrusega. Eelnõu kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika talituse nõunik Tarmo Kivi (tel 611 3104, e-post tarmo.kivi@fin.ee). Eelnõu juriidilise kontrolli on teinud Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (e-post virge.aasa@fin.ee; tel 611 3549). Eelnõu on keeleliselt toimetanud õigusosakonna keeletoimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee; tel 611 3638).

Märkused: Eelnõu ei ole seotud ühegi praegu menetluses oleva eelnõu, Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

2. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Eelnõu koosneb 9 peatükist ja 30-st paragrahvist.

Peatükid jagunevad järgmiselt:

- 1) üldsätted;
- 2) toetuse andmise alused;
- 3) toetuse taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded ning toetuse taotlemine;
- 4) taotluste menetlemine, vastavuskontroll, hindamine ja otsuste tegemine;
- 5) toetuse väljamaksmine ja kasutamine;
- 6) toetuse tagasinõudmine;
- 7) menetlusosaliste õigused ja kohustused;
- 8) vastutus, vaidemenetlus ja järelevalve;
- 9) määruse rakendamine.

Peatükk 1. Üldsätted

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse programmi reguleerimisala, eesmärk ja sihtpiirkond.

Programmi eesmärk on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine. Programmi eesmärgi saavutamiseks toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse, tõhusama koostöö tekkesse ja kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamisse ja arendamisse ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse. Rahastatakse projekte, mille eesmärkide saavutamisel pakub ühendus (taotleja) konkreetseid lahendusi kooskõlas programmi üldise strateegilise eesmärgiga. Omaalgatuslike eesmärkide saavutamise tulemustest peab olema selgelt näha kogukonnaliikmete initsiatiiv ja kaasamine. Programmi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

Määruse alusel antav abi ei ole riigiabi.

Otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga, tuleb toetusmeedet hinnata 5 kriteeriumi alusel:

- 1) abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- 2) abi antakse ettevõtjale;
- 3) abimeetmel on valikuline iseloom;
- 4) abimeede annab abi saajale majandusliku eelise;
- 5) abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Üksnes juhul, kui abi vastab kõigile kriteeriumile, on tegemist riigiabiga. Kohaliku omaalgatuse programmi tingimuste kohaselt on täidetud 1. ja 3. kriteerium ning teatud juhtudel võib olla täidetud 2. ja 4. kriteerium.

Euroopa Komisjon on mitmel juhul leidnud, et teatavatel tegevustel on konkreetsete asjaolude tõttu üksnes kohalik mõju ja seetõttu ei mõjutanud need liikmesriikide vahelist kaubandust. Sellistel juhtudel kontrollis komisjon eelkõige, et abisaaja tarnis kaupu või teenuseid liikmesriigi piiratud piirkonda ja tõenäoliselt ei meelita ligi kliente teistest liikmesriikidest, ning et tal ei olnud võimalik ette näha, et meetmel on rohkem kui vähene mõju piiriülestele investeerimis- või asutamistingimustele.

Kuna programmist toetuse andmise tingimuste kohaselt, antakse toetust avalike tegevuste ja väikeinvesteeringute jaoks, toetuse maksimaalne suurus ühe projekti kohta on maksimaalselt 4000 eurot, toetuse andmise sihtgrupp on kohalikud, suhteliselt väikesed kogukonnad ja toetuse taotlejaks ei saa olla äriühingud, ei ole tõenäoline, et kohaliku omaalgatuse programmi vahenditest antav toetus moonutaks konkurentsi ja kahjustaks kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel. Seega saab teha järelduse, et täidetud ei ole otsustamise aluseks olev 5. kriteerium ning antava abi näol ei ole tegemist riigiabiga.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse eelnõus kasutatavaid termineid.

Asumina käsitletakse linnasisest piirkonda.

Kogukonnaks loetakse mingis piirkonnas elavat ja ühist toimekeskkonda jagavat ning teatud sotsiaalsete suhete võrgustikuga seotud inimeste rühma. Eelkõige peetakse silmas tihti ühist füüsilist toimekeskkonda jagavat inimeste gruppi nagu näiteks ühe piirkonna elanikud, kes kasutavad samu teenuseid, viibivad ühisel infoväljas, korraldavad ühiselt kogukonnaliikmetele vajalikke ettevõtmisi. Üldjuhul ei loeta käesoleva määruse tähenduses kogukonnaks näiteks vaid kitsa huviala esindajaid või maailmavaate, elukutse, soo, ea, seksuaalse eelistuse vm. ühise tunnuse alusel moodustunud või loodud isikute gruppi, või gruppi, mille tegevused ja/või kooskäimise kohad ei ole püsivad ja avatud või mille tegevus ja eesmärgid ei ole suunatud laiemale avalikkusele kui oma liikmeskond.

Kogukonnateenusena käsitletakse kogukonna käivitatud kohalikule arengule ja töökohtade loomisele orienteeritud jätkusuutlikku tegevust uute väärtuste loomiseks kogukonna või tema liikmete jaoks. Üldjuhul on kogukonnateenuste väljaarendamise eesmärgiks tagada teenuse kättesaadavus turutõrkepiirkonnas.

Maakondlik arendusorganisatsioon on kohaliku omavalitsuse üksus või nende ühisasutus või omavalitsuste või omavalitsuste liidu asutatud mittetulundusühing või sihtasutus, kellele maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste volikogud on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 6¹ lõike 2 või 3 alusel teinud ülesandeks maakonna arengu kavandamise. Maakondlik arendusorganisatsioon on programmi rakendaja, kellega on vastavalt määruse § 3 lõikele 4 sõlmitud halduslepingu programmi rakendamiseks.

Omafinantseering on toetuse saaja rahaline panus projekti abikõlblike kulude katmiseks, mis on kajastatud projekti eelarves ja mida toetusest ei hüvitata. Omafinantseeringu hulka arvatakse ainult projekti elluviimiseks tehtavad abikõlblikud kulud.

Projekt on kindla eesmärgi saavutamisele suunatud ajas ja ruumis piiritletud ühekordne tegevus või tegevuste kogum, mille tegemiseks toetust taotletakse ja kasutatakse.

E-toetuse keskkond on RTK elektrooniline taotluste ja dokumentide esitamise ja menetlemise keskkond, mille kaudu muuhulgas toetuse taotleja esitab MAROLE taotluse ja taotlusega seotud dokumente. Taotlusena käsitletakse täidetud taotlusvormi koos selle lisadokumentidega.

Ühenduse all mõistetakse mittetulundusühingut või sihtasutust, kes vastab eelnõu § 10 lõikes 1 toetuse saajale sätestatud tingimustele.

Eelnõu §-s 3 on sätestatud programmi osapoolte põhilised ülesanded programmi rakendamisel. Programmi üldise koordineerimise ja programmi väljatöötamise ning järelevalve korraldamise eest vastutab Rahandusministeerium (edaspidi *ministeerium*). Programmi toetusvahendite ja halduskulude jaotuse maakondade lõikes kinnitab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga. Ministeerium sõlmib MAROdega vastavalt eelnõu § 3 lõikele 4 halduslepingud, milles sätestatakse toetusvahendite ja halduskulude katmiseks eraldatud vahendite kasutamise täpsustatud tingimused. MARO on programmi rakendaja, kes korraldab maakonnas taotlusvooru, menetleb toetuse taotlusi, nõustab taotlejaid ja toetuse saajaid ning tagab toetuse andmise ja kasutamise kontrolli vastavalt programmi reeglitele. RTK on programmi rakendaja riiklikul tasandil, kes töötab välja hindamismetoodika, taotlusvormid e-toetuse keskkonnas, nõustab MAROsid, teeb MARO maksetaotluse alusel toetuse väljamakseid ja koostab aruandlust ministeeriumile. MAROI on õigus delegeerida lepingu alusel programmi rakendamisega seotud ülesandeid, välja arvatud taotluste rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise ja toetuse tagasinõudmise otsuste tegemist, teisele organisatsioonile või ühingule, kellele laienevad sellisel juhul kõik määruses nimetatud vastava ülesandega seotud MARO õigused ja kohustused.

Eelnõu §-s 4 kohaselt on programmi väljundnäitajaks toetusmeetme sihtgruppi kuuluvate toetatud ühenduste arv. Kogutava programmi statistika põhjal taotleti 2020. aasta kohaliku omaalgatuse programmi taotlusvoorudes toetust 1512 projekti elluviimiseks, millest toetati 484 projekti. Toetust sai 386 erinevat ühendust. Nii programmi kui projekti väljundnäitajad kogutakse taotluste ning esitatud aruannete põhjal e-toetuse keskkonna vahendusel.

Peatükk 2. Toetuse andmise alused

Eelnõu §-s 5 on sätestatud programmi toetatavad tegevused ja projekti väljundnäitajad. Programmi raames toetatakse tegevusi, mis on otseselt vajalikud programmi eesmärgi saavutamiseks. Programmi viiakse ellu kahe meetme kaudu:

- 1) meede „Kogukonna areng“, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse;
- 2) meede „Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine“, millega panustatakse kogukonnale vajalike ja kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamise ja arendamise ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse.

Kahe erineva meetme eesmärk on eraldada nn pehmed tegevused investeeringulaadsetest tegevustest, et tegevusi oleks võimalik paremini fookuseerida ja nende mõju hinnata.

Projektiga seotud väljundnäitajad ja nende sihttasemed seab taotleja taotluses vastavalt projektile ning see on üheks projekti mõju hindamise aluseks. Väljundite ja sihttasemete saavutamist kontrollitakse esitatud aruande kinnitamisel. Väljundite ja sihttasemete seadmisel tuleb arvestada nende saavutamise realistlikkust. Saavutamata jäänud väljundid või nende sihttasemed on olenevalt nende mittesaavutamise ulatusest aluseks toetuse osalisele või täielikule tagasinõudmisele.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud abikõlblikkuse periood ja selle pikendamisega seonduv. Abikõlblikkuse periood kestab maksimaalselt 12 kuud alates välja kuulutatud taotluse esitamise tähtpäevast. Kõikidele sama taotlusvooru projektidele kehtib sama maksimaalne abikõlblikkuse periood. Taotluse esitamise tähtpäevaks loetakse välja kuulutatud taotluse esitamise tähtpäev.

Toetuse saaja, kes on oma projekti tegevused lõpetanud, võib projekti aruande esitada enne abikõlblikkuse perioodi lõppu. Abikõlblikkuse perioodi kestust konkreetse projekti elluviimiseks, võib toetuse saaja taotluse alusel pikendada kuni kuue kuu võrra, kui toetuse saajast mitteoleneval põhjusel projekti käigus ilmnenud ootamatu takistuse, eriolukorra või muu erakorralise seisukorra tõttu ei ole võimalik sellest tähtajast kinni pidada. Seejuures peab toetuse saaja tähtaja pikendamise avalduse MAROLE esitama hiljemalt kümme tööpäeva enne abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäeva. Üldjuhul on programmi esitatud projektid väikesed ja kiiresti elluviidavad, mistõttu mahuvad projekti tegevused valdavalt piisava ajavaruga abikõlblikkuse perioodi piiresse. Pikendamise võimalust tuleks käsitleda erandjuhuna olukordade lahendamiseks, kui projekti elluviimise viibimine ja selle põhjused ei ole hoolimata toetuse saaja hoolsusest ette nähtavad. Eelkõige on pikendamise võimaluse andmisega silmas peetud riiklikul või kohalikul tasandil kehtestatud piiranguid, mis teevad võimatuks projekti elluviimise planeeritud ajal.

Eelnõu §-ga 7 määratakse toetussumma ja toetuse ning omafinantseeringu määr, mille kohaselt maksimaalne toetussumma meetmesse „Kogukonna areng“ esitatud projekti kohta on 2500 eurot ja meetmesse „Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine“ esitatud projekti kohta 4000 eurot ning omafinantseeringu minimaalne määr on 10% projekti abikõlblikest kuludest. Omafinantseering peab olema rahaline.

Eelnõu §-des 8 ja 9 sätestatakse abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud. Abikõlblikud on kulud, mis on põhjendatud, mõistlikud ja vajalikud määruses sätestatud toetatavate tegevuste elluviimiseks ning programmi eesmärkide saavutamiseks.

Abikõlblike kulude kohta kehtivad järgmised üldtingimused:

- 1) projekti kulud loetakse abikõlblikeks, kui need on tekkinud ja kuludokumentide alusel tasutud abikõlblikkuse perioodil;
- 2) kõik projekti kulud peavad olema tasutud toetuse saaja arvelduskontolt;
- 3) kulud peavad olema tõendatavad algdokumentidega ja nende alusel ülekannete tegemist tõendava pangakonto väljavõttega;
- 4) kulud peavad vastama õigusaktidest tulenevatele nõuetele ja toetuse saaja raamatupidamise sise-eeskirjadele;
- 5) kulud peavad olema selgelt eristatavalt kirjendatud raamatupidamises ja vastama Eesti finantsaruandluse standardile;

Kulude abikõlblikkuse üldtingimuste täitmist aruande menetlemise käigus üldjuhul ei kontrollita. Siiski on MAROI õigus kahtluse korral aruande menetlemisel vastavaid tõendeid nõuda või abikõlblikele kuludele kohalduvate üldtingimuste täitmist kontrollida valimipõhise järelkontrolli käigus.

Programmi mitteabikõlblikeks kuludeks loetakse:

- 1) kulud, mis ei vasta sätestatud abikõlblike kulude üldtingimustele;
- 2) kulud, mis on tehtud toetuse saaja ja temaga seotud isikute huvide konflikti olukorras, välja arvatud juhul, kui toetuse saaja on esitanud ühenduse üldkoosoleku protokolliga selle teingu tegemise otsustamise või heakskiitmise kohta vastavalt mittetulundusühingute seaduse § 19 lõike 1 punktile 4;

- 3) projekti elluviimise seisukohast muud põhjendamatud ja ebaolulised kulud, näiteks kulud alkoholi- ja tubakatoodetele, pangakaardi hooldustasud, kindlustamiskulud jne;
- 4) finantskulud, sh intressikulud, viivised ja trahvid;
- 5) kulud projekti raamatupidamisele;
- 6) projektijuhtimise kulud sisseostetud teenusena teistelt juriidilistelt isikutelt ja füüsilisest isikust ettevõtjatelt;
- 7) laenu-, liisingu- ja pangagarantii kulud ning nendega kaasnevad kulud;
- 8) esinduskulud, meened, auhinnad ja kingitused;
- 9) amortisatsioonikulud;
- 10) organisatsioonide, sh rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud;
- 11) projekti kuludega seotud riiklikud maksud ja lõivud, mis on Eesti riigi poolt taotlejale tagastatavad;
- 12) kulud, mis ei ole projekti tegevustega otseselt seotud, sh toetuse saaja igapäevased haldus-, transpordi-, sidevahendite-, majandamis- ja kontorikulud.

Loetletud mitteabikõlblike kulude osas on valdavalt tegemist programmi eesmärgi täitmiseks ebaoluliste või ebasobivate kuludega. Kuna toetusotsuse tegemise järgselt on lihtsuse mõttes lubatud taotlejal teha vabalt muudatusi eelarves toodud kulude vahel, sh ühtesid kulusid teiste kulude arvelt oluliselt suurendada, on mõistlik sellised kulud toetusvahendite ebaotstarbeka kasutamise vältimiseks välistada. Näiteks kulud auhindadele ja kingitustele võivad teatud projektides olla õigustatud kuid üldjuhul ei ole see soovitud projekti ega programmi eesmärk.

Täiendavalt loetakse meetme „Kogukonna areng“ mitteabikõlblikeks kuludeks:

- 1) hoonete, rajatiste ja ruumide ehitus-, rekonstrueerimis- ja remonttööde kulud;
- 2) üle 100 euro maksvate seadmete (sh tööriistad, masinad ja elektroonilised seadmed), mille eeldatav kasutusiga on oluliselt pikem kui projekti elluviimise periood ja mida on võimalik projekti tegevusteks rentida või laenata, soetamisega seotud kulud;
- 3) kulud toiduainetele ja toitlustusele, mis ületavad kümnet protsenti projekti abikõlblikest kuludest.

Täiendavalt loetakse meetme „Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine“ mitteabikõlblikeks kuludeks:

- 1) koolituste ja ürituste korraldamise ja läbiviimise kulud (koolitused, infopäevad, külapäevad jmt).
- 2) investeeringute ja ostude kasutusele võtmisega seotud teenuste (transpordi- ja ehitusteenused, seadme paigaldamine ja muu selline) kulud, mis on tehtud eraisikute osutatud teenuste eest maksmiseks;
- 3) kulud toiduainetele ja toitlustusele.

Täiendavate mitteabikõlblike kulude määratlemine tuleneb põhimõttest, et mõlema meetme projektid säilitaksid oma fookuse.

Peatükk 3. Toetuse taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded ning toetuse taotlemine

Eelnõu § 10 täpsustab nõudeid toetuse taotlejale.

Lõikes 1 täpsustatakse, et toetuse taotlejaks (edaspidi taotleja) saavad olla määruse nõuetele vastavad ja avalikes huvides tegutsevad mittetulundusühingud ja sihtasutused, milles ei osale liikmena või mida ei ole asutanud kohaliku omavalitsuse üksus ega riik ning mille liikmetest või asutajatest üle poole ei moodusta äriühingud.

Lõikes 2 täpsustatakse, et avalikes huvides tegutsemine tähendab, et taotleja tegevused ja nende eesmärgid on suunatud avalikkusele, taotleja tegutseb oma liikmes- või töötajaskonnast laiema sihtgrupi heaks ja taotleja teavitab avalikkust oma tegevusest. Avalikes huvides tegutsemise nõue ei kohaldu erivajadustega inimeste heaks tegutsevatele ühendustele, sest kuigi teatud tüüpi erivajadustega inimesi koondavad ühendused võivad toimida kogukonnana või panustada sellise kogukonna loomisesse ja arendamisse, ei pruugi erinevatel põhjustel sellised kogukonnad olla avatud. Siiski peavad sellised ühendused panustama programmi eesmärgi täitmisesse ning lähtuma kogukonna mõiste selgitusest.

Lõikes 3 täpsustatakse, et taotlejaks saab olla ühendus, kes tegutseb küla, aleviku, alevi, valla, linna või asumi huvides, välja arvatud järgmised erandid:

- 1) Tallinna linna puhul saavad taotlejaks olla asumi huvides tegutsevad ühendused;
- 2) koguduste puhul saavad taotlejaks olla kogudused, kes tegutsevad põhikirja järgi koguduse liikmetest laiema sihtgrupi huvides, seejuures võib sellise koguduse tegevuspiirkond ületada ajalooliste tegutsemispiiride põhjendusel kohaliku omavalitsuse üksuse piire;
- 3) küla-, aleviku- ning asumiseltside poolt asutatud omavalitsuse piire ületavad ühendused.

Toetuse andmise tingimuste varem kehtinud redaktsioonis oli teatud tingimustel võimalik toetust taotleda ka programmi eesmärki panustavatel maakondlikel katusorganisatsioonidel. Praktikas oli selliste taotlejate abikõlblikkuse määramine keerukas ja seos programmi eesmärki panustamisega nõrk. Arvestades programmi elluviimiseks kasutada olevate toetusvahendite vähesust ning suhteliselt suurt konkurentsi toetusvahenditele, on otstarbekas see sihtrühm programmi eesmärki arvestades lugeda taotlejaks vaid kitsalt programmi eesmärki arvestavas tähenduses ja lähtuda otseselt kohaliku omaalgatuse põhimõttest. Sellest tulenevalt on omavalitsuse piire ületavatest ühendustest lubatud toetust taotleda ka küla-, aleviku- ning asumiseltside poolt asutatud omavalitsuse piire ületavatel ühendustel. Seejuures mõistetakse sellise ühenduse loonud küla-, alevi- või asumiseltsina vastava üksuse piirkonnas tegutsevat mittetulundusühingut, mille on asutanud füüsilised isikud ja/või eraõiguslikud juriidilised isikud ja mille tegevuse sihtrühmaks on kogu vastava küla/alevi/asumi elanikkond ning eesmärgiks vastava küla/alevi/asumi piirkonna elu- ja sotsiaalse keskkonna parandamine.

Lõige 4 sätestab taotlejale kohalduvad nõuded.

Lõike 4 punkti 1 kohaselt peab taotleja, kui taotlejal on tekkinud seadusest tulenev kohustus majandusaasta aruande esitamiseks, olema majandusaasta aruande esitanud hiljemalt taotluse esitamise tähtpäeva seisuga. Nõude täitmist kontrollitakse avaliku registri vahendusel.

Lõike 4 punkti 2 kohaselt peab määruse paragrahvi 5 lõike 2 punktis 2 nimetatud investeeringute ja kogukonnateenuste arendamise meetme raames esitatud taotluse puhul taotleja olema investeeringuobjekti omanik või tal peab olema selle objekti kasutusõigus ja avaliku kasutamise leping vähemalt kolmeks aastaks projekti lõppemisest arvates. Nõude täitmise kinnituseks esitab taotleja koos taotlusega investeeringuobjekti omandiõigust tõendava

dokumendi või investeeringuobjekti kasutusõigust tõendava dokumendi ja avaliku kasutamise lepingu.

Lõike 4 punkti 3 kohaselt ei tohi taotlejal olla õigusaktidest tulenevate riiklike maksude võlga või tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intressi (edaspidi maksuvõlg), välja arvatud kui tema maksuvõlg on väiksem kui sada eurot või maksuvõlg on ajatatud. Nõude täitmist kontrollitakse avaliku registri vahendusel.

Lõike 4 punkti 4 kohaselt peavad juhul kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvest või Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest ning toetus on kuulunud tagasimaksmisele, olema tagasimaksed, mille maksetähtaeg on saabunud, tehtud nõutud summas. Nõude täitmist kinnitab taotleja taotlusvormil.

Lõike 4 punkti 5 kohaselt ei tohi taotleja suhtes olla algatatud pankroti- või likvideerimismenetlust. Nõude täitmist kontrollitakse avaliku registri vahendusel.

Lõike 4 punkti 6 kohaselt ei tohi taotleja esindajaks olla isik, keda on karistatud majanduslase, ametialase, varavastase või avaliku usalduse vastase süüteo eest ja tema karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud. Nõude täitmist kontrollitakse avaliku registri vahendusel.

Lõike 4 punkti 7 kohaselt ei tohi taotlejal, kes on saanud toetust programmi eelnevates taotlusvoorudes, olla tähtjaks esitamata aruandeid määruse § 12 lõikes 1 sätestatud korras avaldatud taotluse esitamise tähtpäeva seisuga. Nõude täitmist kontrollib MARO enda valduses olevate andmete alusel või e-toetuse keskkonna vahendusel.

Lõike 5 kohaselt ei saa taotlejaks olla äriühingud; äriühingute (ettevõtjate) liidud; ametiühingud; ameti-, kutse- ja erialaliidud (k.a ühingud, kelle üks põhikirjaline eesmärk on tegutseda ameti-, kutse- või erialaliiduna), kes koondavad ühe ameti, kutse või eriala inimesi ja edendavad nende ameti-, kutse- või erialaoskusi või kaitsevad nende huve; korteri-, suvila-, aiandus- ja garaažiühingud ning muud taolised kitsalt oma liikmeskonna huvides korteriühinguseaduse või mittetulundusühingute seaduse alusel tegutsevad ühingud; ühendused, kui nende registrijärgne asukoht on teises kohaliku omavalitsuse üksuses kui projekti sihtgrupp; ühendused, mille tegevuse peamised eesmärgid ja peamine sihtgrupp või projekti sihtgrupp ületavad ühe kohaliku omavalitsuse piire, v.a eelnõu § 10 lõike 3 punktis 2 ja 3 nimetatud juhul. Toetuse taotlejana on välistatud korteri-, suvila- aiandus- ja garaažiühingud, kuna valdavalt on tegemist oma liikmeskonna huvide teenimiseks loodud ühingutega. Kuigi teatud juhtudel võib nende tegevus ja projekti sisu vastata programmi eesmärgile ning teatud juhtudel on nimetatud ühingutel potentsiaal toimida analoogselt külaseltsidega ja pakkuda sarnaseid hüvesid ka piirkonnas laiemalt, on see pigem erand, mistõttu ei ole menetluskoormuse lisandumist (sh selliste ühingute töökoormus perspektiivitu taotluse koostamisel) mõistlik esile kutsuda ilma programmi eesmärki ning eelarvet oluliselt muutmata.

Eelnõu § 11 lõigetega 1-4 sätestatakse nõuded taotlusele ja taotluse esitamisele.

Toetuse taotlemiseks esitatakse taotlus vastava taotlusvooru meetmesse. Taotlejal on õigus esitada ühes taotlusvoorus kuni kaks taotlust, kuid need peavad olema esitatud toetuse taotlemiseks erinevatest meetmetest.

Eelnõu § 11 lõike 3 kohaselt esitatakse taotlus koos nõutud lisadega taotleja seadusliku esindaja poolt e-toetuse keskkonnas oma asukohajärgse maakonna MAROle digitaalselt allkirjastatult hiljemalt taotluse esitamise tähtpäeval kell 16.30.

Taotluse esitamise kellaaja määratlemine sellisel, et see jääks traditsioonilise tööaja piiridesse, võimaldab taotlejal saada vajadusel ka vahetult enne taotluste esitamistähtaja lõppu tagasisidet taotluse laekumise kohta või abi tehniliste probleemide korral. Seejuures on taotlejal taotlus võimalik esitada kogu taotlusvooru avatud oleku ajal.

Eelnõu § 11 lõikes 4 sätestatakse, milline on taotluses nõutav kohustuslik informatsioon ja lisadokumendid. Meetmest „investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine“ taotletava toetuse puhul on nõutavaks lisadokumendiks muuhulgas kohaliku omavalitsuse üksuse kirjalik kinnitus selle kohta, kas ja millist kooskõlastust/luba see investeering vajab. Lisadokumendi nõudmise eesmärgiks on võimalikult varases etapis välja selgitada investeeringu teostamise võimalikkus.

Eelnõu § 12 käsitleb taotlusvoorude väljakuulutamist ja taotlusvoorude väljakuulutamise teates kohustuslikuna esitatavat teavet.

Eelnõu § 12 lõike 1 kohaselt kuulutab ministeerium taotlusvooru avatuks teate avaldamisega ministeeriumi veebilehel ning esitab vastava pressiteate. Teade avaldatakse hiljemalt üks kuu enne taotluse esitamise tähtpäeva.

Eelnõu § 12 lõige 2 sätestab, et MARO korraldab programmist toetuse taotlemise võimalustest teavitamise oma veebilehel, ülemaakonnalise levikuga ajalehes ja võimalusel maakonna kohalike omavalitsuste veebilehtedel. Lisaks MARO veebilehel programmist toetuse taotlemise võimalustest teavitamisele on oluline kasutada info levitamist ülemaakonnalise levikuga ajalehes ning võimalusel ka kohalike omavalitsuse veebilehel, kuna alles alustavad MAROd ei ole potentsiaalsetele taotlejatele tuntud. Lisaks loetletutele on MAROI õigus kasutada täiendavaid teavituskanaleid. Teade esitatakse üldjuhul üks kuu enne taotluse esitamise tähtpäeva.

Eelnõu § 12 lõikega 3 sätestatakse taotlusvooru avamise teate minimaalne sisu. Programmi taotlusvooru avamise teade peab sisaldama vähemalt programmi nime ja infot taotlusvooru avamise kohta; infot avatud meetmete kohta; toetuse saajate sihtgrupi kirjeldust; taotluse esitamise tähtaega ja kohta; viiteid lisainfo saamiseks.

Eelnõu § 12 lõige 4 sätestab, et toetust antakse kaks korda aastas avatavate taotlusvoorude kaudu. Seejuures peab maakonna taotlusvooru maht olema vähemalt 1/3 aastases taotlusvoorudes jagatavate toetusvahendite mahust. MAROdel on õigus muuta etteantud piirides taotlusvoorude rahalise mahu jaotust kuid mitte ära jätta voore. Minimaalse vahendite mahu nõue on kehtestatud, et taotlejad saaksid ligikaudselt hinnata oma taotluste perspektiivikust konkurentsisis teiste potentsiaalsete taotlustega. Varasemast programmi rakendamise kogemusest on eristunud suurem taotlemisaktiivsus aasta esimeses taotlusvoorus

(nn kevadvoor) ja mõnevõrra väiksem aktiivsus aasta teises taotlusvoorus (nn sügisvoor). Toetust antakse kaks korda aastas avatavate taotlusvoorude kaudu (üldjuhul on taotluse esitamise tähtpäev kevadises taotlusvoorus 1. aprill ja sügiseses taotlusvoorus 1. oktoober).

Peatükk 4. Taotluste menetlemine, vastavuskontroll, hindamine ja otsuste tegemine

Eelnõu § 13 lõiked 1-3 reguleerivad toetuse taotluste menetlemise korda. Taotluste menetlemisele kohaldatakse haldusmenetluse seaduses sätestatud, arvestades määruses toodud täpsustusi. Toetuse taotlemise menetlus algab e-toetuse keskkonna kaudu taotluse esitamisest ning lõpeb MARO otsusega taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta. Taotluste menetlemise aeg on üldjuhul kuni 50 tööpäeva alates eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatud korras nimetatud taotluse esitamise tähtpäevast. Taotluste menetlemise aja hulka kuulub ka aeg, mille MARO on taotlejale määranud ebatäpsuste ja puuduste kõrvaldamiseks.

Lõike 3 kohaselt teeb ja vormistab otsused MARO. Otsuse tegemise ülesannet ei saa delegerida teisele ühingule või asutusele.

Eelnõu § 14 sätestab taotleja ja taotluse vastavuse kontrollile ning taotluse nõuetele vastavaks või mittevastavaks tunnistamisele kohalduva.

Lõike 1 kohaselt kontrollib MARO taotluse täitmise nõuetekohasust ning taotleja ja taotluse vastavust käesolevas määruses sätestatud nõuetele.

Kui taotluse kontrollimisel avastatakse ebatäpsusi või puudusi, teavitab MARO sellest taotlejat ning määrab tähtaja ebatäpsuste ja puuduste kõrvaldamiseks. Ebatäpsuste ja puuduste kõrvaldamine ei sisalda võimalust muuta juba esitatud taotlust ja eelarvet sisuliselt muus kui MARO poolt viidatud puudus(te) ja nendega kaasnevate muudatuste osas. Tähtjaks puuduste kõrvaldamata jätmise korral tunnistatakse taotlus nõuetele mittevastavaks. Ebatäpsuste ja puuduste kõrvaldamiseks saab lugeda taotluse eesmärki ja põhisisu mittemuutvaid muudatusi. Kui puudusi esineb määral, mille kõrvaldamine tooks kaasa taotluse olulises osas muutmise, tunnistatakse taotlus nõuetele mittevastavaks.

Puuduste kõrvaldamiseks tähtaja andmisel peab MARO arvestama, et taotluste menetlemise aeg ei ületaks 50 tööpäeva.

Nõuetele mittevastavaks tunnistatud taotluse kohta teeb MARO rahuldamata jätmise otsuse. Nõuetele mittevastavaks tunnistatud taotluse rahuldamata jätmise otsust ei avalikustata maakondliku arendusorganisatsiooni veebilehel.

Eelnõu § 15 lõigetega 1-4 sätestatakse hindamiskriteeriumid taotluste hindamiseks, hindamisskaala ja lävend. Taotlusi hinnatakse järgmiste kriteeriumide ja neile kohalduvate osakaalude alusel:

- 1) projekti tegevuste eesmärgi vastavus programmi eesmärgile ja mõju kogukonna elujõulisuse tugevnemisele (osakaal 30 protsenti);
- 2) projekti vajalikkus kogukonna jaoks ja kogukonnaliikmete kaasatus projekti elluviimisesse (osakaal 20 protsenti);
- 3) projekti tegevuste põhjendus, tegevuste vajalikkus kavandatud tulemuste saavutamiseks ja projekti tulemuste jätkusuutlikkus (osakaal 25 protsenti);
- 4) projekti eelarve põhjendus ja kuluefektiivsus (osakaal 25 protsenti).

Hindamiskriteeriume hinnatakse skaalal 0–4, millest kõrgeim hinne on 4 ja madalaim 0. Hinnang taotlusele loetakse positiivseks, kui sellele hindamisel antud kaalutud keskmine koondhinne on vähemalt 2,5. Hinnang taotlusele loetakse negatiivseks ja taotlus ei kuulu rahuldamisele juhul, kui selle hindamisel antud kaalutud keskmine koondhinne jääb alla 2,5.

RTK koostab taotluste hindamiseks hindamismetoodika, mis sisaldab, hindamiskriteeriumide selgitusi kriteeriumide lõikes ja teeb hindamismetoodika MAROdele kättesaadavaks hiljemalt taotlusvooru avatuks kuulutamise ajaks.

Eelnõu § 16 sätestab tegevuse nõuetele vastavaks tunnistatud taotluste hindamisel.

Lõike 1 kohaselt moodustab MARO taotluste hindamiseks viieliikmelise komisjoni, mille koosseisu on Eesti külaliikumisel Kodukant õigus nimetada kaks liiget. Komisjoni moodustamiseks teeb maakondlik arendusorganisatsioon hiljemalt 2 nädalat enne komisjoni koosseisu otsustamist Eesti külaliikumisele Kodukant ettepaneku 2 liikme nimetamiseks komisjoni liikmeks. Eesti külaliikumine Kodukant poolt esitatud hindamiskomisjoni liikmed ei pea olema Eesti külaliikumine Kodukant liikmed. Kui Eesti külaliikumine Kodukant on maakondlikule arendusorganisatsioonile vastavasisulise ettepaneku teinud, on maakondlikul arendusorganisatsioonil kohustus sellega arvestada.

Kui Eesti külaliikumine Kodukant komisjoni koosseisu liikmeid ei esita või esitab vaid ühe liikme, on MAROI kohustus viieliikmelise komisjoni moodustamiseks kaasata puuduolevad liikmed omal valikul ise. Komisjoni koosseisu ei või kuuluda taotluste menetlemisega (taotluste kontroll ja nõustamine) otseselt seotud isik ega sama maakonna maakondliku arenduskeskuse mittetulundusühenduste konsultant.

Kuna maakondliku arenduskeskuse mittetulundusühenduste konsultandi ülesandeks on mittetulundusühenduste nõustamine, mis võib hõlmata ka kohaliku omaalgatuse programmi esitatavaid toetustaotluseid, siis huvide konflikti vältimiseks on määrusega välistatud sama maakonna maakondlike arenduskeskuste mittetulundusühenduste konsultantide kuulumine komisjoni. Komisjoni koosseis avalikustatakse maakondliku arendusorganisatsiooni poolt maakondliku arendusorganisatsiooni veebilehel hiljemalt taotluste esitamise tähtpäevaks.

Lõike 2 kohaselt hindab komisjon taotlusi ja moodustab taotluste pingerea § 15 lõikes 1 nimetatud hindamiskriteeriumide ja § 15 lõikes 5 nimetatud hindamismetoodika alusel. Hindamistulemuste põhjal teeb komisjon MAROle ettepaneku taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta. Pingerida moodustatakse mõlema meetme taotluste kohta ühiselt.

Eelnõu § 17 sätestab taotluste rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemisele kohalduva. Hindamiskomisjoni hindamise tulemusena moodustunud pingerea alusel teeb MARO taotluse menetlemise aja jooksul otsuse taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta. Juhul, kui tegemist on rahastatavate projektide pingereas viimase rahastatava projektiga, mille rahastamiseks jätkub toetusvahendeid vaid osaliselt ning taotleja nõustub projekti täies mahus elluviimisega võib MARO teha taotluse osalise rahuldamise otsuse. Kui taotleja ei ole nõus taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. MAROI on õigus otsustada taotluse osalise rahuldamise otsuse tegemise üle ja jätta vabanenud vahendeid taotlusvoorus kasutamata. Näiteks võib MARO otsustada osalise rahuldamise ettepanekut ja otsust mitte teha, kui taotlusvoorus

taotluse rahuldamise otsuste tegemise järgselt kasutada olev jääk on liiga väike, et võiks eeldada taotlejate huvi projekti täies mahus elluviimiseks väiksema toetusega.

Taotluse rahuldamise ja osalise rahuldamise otsuses märgitakse vähemalt:

- 1) otsuse tegemise kuupäev;
- 2) toetuse saaja nimi, aadress ja registrikood;
- 3) projekti nimetus ja number;
- 4) toetuse maksimaalne suurus ja omafinantseeringu minimaalne määr;
- 5) projekti väljundnäitajad koos sihttasemetega ning nende saavutamiseks tehtavate tegevuste tõendamise alused;
- 7) abikõlblikkuse periood;
- 8) toetuse saaja õigused ja kohustused;
- 9) toetuse väljamaksmise tingimused,
- 10) aruande esitamise tähtaeg ja kord;
- 11) toetuse tagasinõudmise tingimused;
- 12) toetuse saaja toetusele viitamise ning projekti tegevuste avalikustamis- ja teavituskohustused;
- 13) vaidluste lahendamise kord.

Lõige 6 sätestab, et taotluse rahuldamise otsuses võib jätta märkimata taotluses sisalduva teabe ja sellele viidata, kui teave võetakse otsustamisel arvesse taotluses esitatud sõnastuses. Näiteks võib taotluse rahuldamise otsuses jätta märkimata väljundnäitajad koos sihttasemetega ning nende saavutamiseks elluviidavate tegevuste tõendamise alused ja viidata taotluses toodud vastavatele andmetele, kui taotluses toodud andmed on esitatud selgelt ja üheselt mõistetavalt.

Lõiked 7 ja 8 sätestavad, et MARO veebilehel avalikustatakse rahuldatud ja osaliselt rahuldatud taotluste kohta projekti ja toetuse saaja nimi ning toetuse maksimaalne suurus ning taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsus saadetakse taotlejale e-toetuse keskkonna kaudu viie tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates.

Lõikega 9 määratakse taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemise alused. Taotluse rahuldamata jätmise otsus tehakse, kui taotlus on tunnistatud nõuetele mittevastavaks, hindamiskriteeriumide ja hindamismetoodika alusel hinnatud projektide pingereast tulenevalt ei jätku taotlusvoorus enamate taotluste toetamiseks vahendeid; taotluse kaalutud keskmine koondhinne ei ületa lävendit; taotluse hindamise käigus selgub, et taotluses on esitatud valeandmeid või esinevad asjaolud, mille tõttu taotleja või taotlus tunnistatakse nõuetele mittevastavaks.

Lõikega 10 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsus peab olema põhjendatud.

Lõigetega 11 ja 12 reguleeritakse olukorda, kui komisjoni poolt tehakse MAROle ettepanek, mis läheb vastuollu määrusega, näiteks on hindamisel tehtud vigu või on selgunud uued asjaolud, mille kohaselt taotleja või taotlus ei ole nõuetele vastavad. Et välistada määrusega vastuolus oleva otsuse tegemist on MAROI õigus jätta komisjoni ettepanekul põhinev taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus tegemata ning suunata esitatud ettepanek koos põhjendusega tagasi komisjonile uuesti hindamiseks. MARO jätta hindamiskomisjoni ettepaneku arvestamata ja taotluse rahuldamata, kui taotlus ei vasta

programmi eesmärgile või on muul viisil vastuolus käesoleva määrusega. MARO peab taolist otsust sisuliselt põhjendama. Sellisel juhul tekib õigus toetusele hindamise pingereas järgmisel kohal oleval projektil.

Peatükk 5. Toetuse väljamaksmine ja kasutamine

Eelnõu §-dega 18 ja 19 reguleeritakse toetuse väljamaksmist ja toetuse kasutamist. Toetus makstakse toetuse saajale välja taotluse rahuldamise otsuse alusel kümne tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates. Kui projekti elluviimisel selgub, et taotluse rahuldamise otsuses või otsuse lisaks oleva taotlusega kavandatud tegevustes või eelarves (välja arvatud muudatused eelarves nimetatud kulude vahel, mida võib teha ilma MARO nõusolekuta) on projekti eesmärgi saavutamiseks otstarbekas teha muudatusi, peab toetuse saaja muudatuse tegemiseks esitama MAROle kirjaliku muudatustaotluse ja saama muudatuste tegemiseks MARO nõusoleku. Muudatustaotlus esitatakse ja sellele vastatakse e-toetuse keskkonna vahendusel. Muuta ei ole lubatud projekti väljundnäitajat ja selle sihttasest, kuna see on olnud peamiseks hindamise aluseks. Taotlusega esitatud projekti eelarves nimetatud kulude vahel võib toetuse saaja teha eelarves muudatusi ilma MARO nõusolekuta tingimusel, et projekti eesmärk ei muutu ja see ei kahjusta projekti elluviimist taotluses kirjeldatud kvaliteedis ning tagab toetusotsuses nimetatud väljundnäitajate saavutamise. Muudatustaotluse esitamise vajadus ja muutmise võimalikkus oleneb taotluses kirjeldatud tegevuste ja eelarve täpsusastmest. Näiteks tuleb muudatustaotlus esitada uut liiki kulude või uut liiki tegevuse lisamiseks või tegevuse ära jätmiseks. Eelnimetatud nõusoleku saamiseks tuleb muudatustaotlus muudatuste tegemiseks esitada MAROle vähemalt kümme tööpäeva enne abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäeva. Kui taotluse rahuldamine eeldab toetusotsuse muutmist, vormistab MARO toetusotsuse muudatuse.

Eelnõu § 20 käsitleb aruande esitamisele ja kinnitamisele kohalduvat.

Aruanne projekti elluviimise kohta esitatakse toetuse saaja poolt e-toetuse keskkonna kaudu MAROle hiljemalt ühe kuu jooksul alates abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Põhjendatud juhul võib MARO toetuse saaja kirjaliku taotluse alusel pikendada aruande esitamise tähtaega. Nimetatud taotlus tuleb esitada MAROle hiljemalt kümme kalendripäeva enne abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäeva. MARO menetleb aruannet kuni 40 tööpäeva aruande laekumisest arvates. Aruande puudusteta kinnitamise eelduseks on taotluse rahuldamise või osalise rahuldamise otsuses ja taotluses määratud väljundnäitajate saavutamine ning nende saavutamise tõendamine kokkulepitud viisil. Aruande menetlemisel lähtutakse määratud väljundnäitajate saavutamisest ja üldjuhul projektiga seotud kulu- ja maksedokumente ei küsita. MARO on õigus küsida nii kulu- ja maksedokumente kui ka teisi projekti nõuetekohase elluviimise tõendamiseks vajalikke dokumente ja selgitusi kui aruanne sisaldab puudusi ja/või ei ole aruanne piisavalt ülevaatlik. Samuti on MARO õigus täiendavaid tõendeid küsida projekti elluviimise kohapealse kontrolli käigus. Kui projekt on ellu viidud nõuetekohaselt ja määratud väljundnäitajad on saavutatud ning kokku lepitud viisil tõendatud ning seejuures on mõne tegevuse kulu osutunud samas kvaliteedis teostatuna planeeritust väiksemaks, siis aruande kinnitamisel kasutamata jäänud toetusvahendeid tagasi ei nõuta kui kasutamata jäänud toetusvahendeid on alla 100 euro. Kui kasutamata jäänud toetusvahendeid on üle 100 euro, kuulub kasutamata jäänud toetusvahendite maht tagasi maksmisele kogu ulatuses. Kui aruandes tuvastatakse projekti elluviimisel olulisi puudusi või eksimusi, mida ei ole võimalik kõrvaldada, teeb MARO toetuse osaliselt või täielikult tagasi nõudmise otsuse.

Peatükk 6. Toetuse tagasinõudmine

Eelnõu §-ga 21 reguleeritakse toetuse tagasinõudmisele ja tagasimaksmisele kohalduvat. Toetuse tagasinõudmise menetlus on eraldiseisev ning toetuse tagasinõudmine ja tagasinõudmise ulatus sõltub määruses sätestatud tingimuste rikkumise ulatusest. Toetuse tagasinõudmise otsus on maakondliku arendusorganisatsiooni diskretsiooniotsus, mida tuleb põhjendada.

Eelnõu § 21 lõike 2 kohaselt on maakondlikul arendusorganisatsioonil muuhulgas õigus toetuse saajalt toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda kui:

- 1) ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetust ei ole kasutatud ettenähtud korras ja tingimustel;
- 3) toetuse saaja suhtes on algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlus, mille tulemusena ei ole võimalik tagada eelnõu § 23 lõike 2 punktis 15 nimetatud toetuse saaja kohustuste täitmist;
- 4) ilmneb, et projekti kokku lepitudväljundnäitajad ei ole saavutatud või on need saavutatud osaliselt;
- 5) taotluse rahuldamise otsuse täitmise nõue toetuse kasutamisega kaasneva rikkumise lõpetamiseks, edasiste rikkumiste ärahoidmiseks või rikkumiste tagajärgede kõrvaldamiseks on jäetud tähtpäevaks täitmata;
- 6) taotluse menetlemise, projekti teostamise või aruande menetlemise ajal on toetuse saaja andnud valeandmeid või andmeid varjanud;
- 7) toetuse saaja ei ole täitnud taotluse rahuldamise otsusega talle pandud kohustusi.

Eelnõu §-ga 22 sätestatakse toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise otsuse (edaspidi *tagasinõudmise otsus*) tegemise tähtaeg, otsusest teavitamise kord ja tagasinõudmise otsuses minimaalselt kajastuma pidavad andmed. Samuti MARO ja toetuse taotleja tegevus toetuse tagasinõudmise korral.

Peatükk 7. Menetlusosaliste õigused ja kohustused

Eelnõu §-ga 23-25 sätestatakse toetuse saaja, MARO ning RTK õigused ja kohustused. MARO ning RTK õigused ja kohustused ministeeriumi ning teiste menetlusosaliste suhtes täpsustatakse sõlmitavas halduslepingus.

Peatükk 8. Vastutus, vaidemenetlus ja järelevalve

Eelnõu §-ga 26 sätestatakse MARO ja RTK vastutus, mille kohaselt MARO ja RTK vastutavad määruses sätestatud kohustuste täitmise eest ning kohustuste mittetäitmisel vastutavad MARO ja RTK riigivastutuse seaduses sätestatud korras.

Eelnõu §-ga 27 on sätestatud vaiete lahendamise kord. Taotleja võib esitada vaide MARO otsuse peale. Otsusele esitatud vaide vaatab haldusmenetluse seaduses sätestatud korras läbi MARO.

Eelnõu §-ga 28 on sätestatud järelevalve teostamise kord programmi rakendamise üle. Ministeeriumil on õigus teostada järelevalvet programmi rakendamise üle. Järelevalve käigus võib ministeerium kontrollida MARO või RTK määruses sätestatud kohustuste täitmist.

Ministeeriumil on õigus nõuda MAROlt või RTKlt järelevalve käigus selgitusi, dokumente ja muid materjale. Saadavad dokumendid ja materjalid tunnistatakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks vastavalt avaliku teabe seaduses sätestatule. Ühtlasi võib ministeerium järelevalve käigus teha ettepaneku täita kohustus, anda välja nõuetekohane haldusakt või menetleda taotlus vastavalt haldusmenetluse seaduses ja määruses sätestatule.

Kuivõrd MARO ja RTK täidavad avalikku ülesannet, kohaldatakse taotluste menetlusele haldusmenetluse seaduses sätestatud, arvestades määruses ja halduslepingus sätestatud täpsustusi ning erisusi. Vastuolude korral kohaldatakse seaduses sätestatud. MARO ja RTK vastutavad taotlejatele tekitatud varalise või mittevaralise kahju eest riigivastutuse seaduses sätestatud korras.

Peatükk 9. Määruse kehtetuks tunnistamine

Eelnõu §-ga 29 tunnistatakse kehtetuks hetkel kehtiv riigihalduse ministri 9. märtsi 2018. a määrus nr 15 „Kohaliku omaalgatuse programm“, kuivõrd eelnõu asendab kehtiva määruse terviktekstina.

Eelnõu §-ga 30 korratakse põhimõtet, et enne määruse jõustumist läbi viidud menetlusele kohaldatakse sel hetkel kehtinud määruse redaktsiooni. See tähendab, et kui menetluses peaks olema taotlusi, siis need menetletakse lõpuni taotluse esitamise ajal kehtinud määruse redaktsiooni tingimuste ja korra kohaselt. Kui algatatakse järelevalve toetuse tingimustele vastavuse osas, siis kohaldatakse taotluse menetlemise hetkel kehtinud redaktsiooni, v.a menetlustingimuste osas, mille osas pole varasema redaktsiooni kohaldamine võimalik. Vastavalt haldusmenetluse seaduses sisalduvale põhimõttele menetletakse kõik poolleli olevad taotlused lõpuni, esitatakse aruanded ja lahendatakse võimalikud tagasinõuded taotluse esitamise hetkel kehtinud määruse redaktsiooni järgi. Seega võib tekkida vajadus kohaldada lõpetatud menetlustele riigihalduse ministri 9. märtsi 2018. a määrust nr 15 „Kohaliku omaalgatuse programm“. Kui peaks ilmnenud vaidlus projekti osas, mis on menetletud veelgi varasema määruse redaktsiooni tingimuste ja korra kohaselt ja näiteks menetlevat asutust enam ei ole, lahendatakse küsimus haldusmenetluse seaduse § 9 lõiget 3 arvestades.

3. EELNÕU TERMINOLOOGIA

Eelnõus kasutatavad terminid on kajastatud eelnõu §-s 2.

4. EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Eelnõul ei ole Euroopa Liidu õigusega puutumust.

5. MÄÄRUSE MÕJUD

Kohalikku omaalgatuse programmi on kuni aastani 2017 rakendatud riigihalduse ministri (varem ka regionaalministri ja siseministri) käskkirja alusel ning alates 2018. a. riigihalduse ministri määruse alusel. Käesoleva määruse eelnõuga tehtavad muudatused puudutavad peamiselt toetuse andmise protsessi ühtlustamist teiste toetusmeetmetega. Võrreldes varasemaga toimub eelnõu kohaselt taotlemine edaspidi e-toetuse keskkonnas, mis võimaldab kergemini koondada programmi rakendamise üldiseid andmeid ning korraldada menetlust

(taotlemine, infovahetus, aruannete esitamine, väljamaksete tegemine) koordineeritumalt. Samuti võimaldab see toetuse andjal hinnata vahetumalt programmi rakendamist ja tulemusi.

Määruse mõjud taotlejatele. Võrreldes seni kehtinud korraga kitsendatakse vähesel määral programmi sihtgruppi. Toetuse andmise tingimuste varem kehtinud redaktsioonis oli teatud tingimustel võimalik toetust taotleda ka programmi eesmärki panustavatel maakondlikel katusorganisatsioonidel. Eelkõige oli selle võimaluse loomisel silmas peetud külaliikumise Kodukant maakondlikke organisatsioone (aastal 2020 toetati kuute külaliikumise Kodukant maakondliku organisatsiooni projekti), kuid kuna kogukonna, maakondlikult tegutseva organisatsiooni kui ka katusorganisatsiooni mõiste näol on tegemist määratlemata õigusmõistetega, esitati taotlusi ka teiste maakondlikult või veelgi laiemalt tegutsevate organisatsioonide poolt. Praktikas oli selliste taotlejate abikõlblikkuse määratlemine keerukas ja seos programmi eesmärki panustamisega nõrk. See tingis väga erineva praktika erinevates maakondades katusorganisatsiooni mõiste tõlgendamisel ja taotleja ning taotluste määruse programmi eesmärkidele vastavaks tunnistamisel. Arvestades programmi elluviimiseks kasutada olevate toetusvahendite vähesust ning suhteliselt suurt konkurentsi toetusvahenditele (kogutava programmi statistika põhjal taotleti 2020. aasta kohaliku omaalgatuse programmi taotlusvoorudes toetust 1512 projekti elluviimiseks, millest toetati 484 projekti. Toetust sai 386 erinevat ühendust), on otstarbekas seda mõistet programmi eesmärki arvestades kitsendada ja lähtuda otseselt kohaliku omaalgatuse toetamise põhimõttest. Toetust saavad taotleda ühendused, kelle registrijärgne aadress asub samas kohaliku omavalitsuse üksuses milles asub ka ühenduse ja projekti peamine sihtgrupp ning küla-, aleviku- ning asumiseltside poolt asutatud omavalitsuse piire ületavad ühendused.

Samaks jäävad toetatavad tegevused ja toetuse suurus. Muudatustega kaotatakse võimalus kasutada 10% projekti abikõlblikest kuludest taotleja üldkuludeks. Samas ei pea toetuse saaja tagastama vahendeid projekti odavamal elluviimisel kui toetusotsuses kokku lepitud projekti tulemused on nõuetekohaselt saavutatud ja tõendatud ning toetusvahendite jääk on väiksem kui 100 eurot. Senisest enam pööratakse taotluste koostamisel taotleja tähelepanu tulemuste saavutamisele. Aruande kontrollimisel ei pea taotleja standardina esitama ega MARO kontrollima kulu ega maksedokumente, mis vähendab mõnevõrra aruande koostamisele ja kontrollile kuluvat aega. Taotleja peab dokumente siiski säilitama vastavalt kehtivatele raamatupidamist reguleerivatele eeskirjadele. E-toetuse keskkonna kasutuselevõtuga muutub taotlemine ühtse taotlemiskeskkonna kasutamise läbi lihtsamaks nendele taotlejatele, kes on juba harjunud e-toetuse keskkonda kasutama.

Määruse mõjud rakendajale (MAROd). Mõnevõrra muutub MAROde töökorraldus programmi rakendamisel maakondades. Võrreldes seni kehtinud korraga, mille kohaselt teostasid väljamakseid MAROd, teostatakse väljamaksed eelnõu kohaselt keskselt läbi RTK. Toetusvahendeid ei kanta seega väljamaksete tegemiseks rahandusministeeriumilt MAROdele, vaid väljamaksed teostab MAROde otsuste alusel RTK. Samuti vähendab e-toetuse keskkonna kasutuselevõtt koormust programmi elluviimise kohta aruannete koostamiseks, kuna suurem osa vajalikest andmetest on kättesaadav keskse süsteemi kaudu. Senisest enam on tähelepanu suunatud projektiga kavandatud tulemuste saavutamisele, mistõttu on vähemalt esimestes taotlusvoorudes MAROdel suurem roll taotlejate nõustamisel ja informeerimisel adekvaatsete eesmärkide, väljundnäitajate ja sihttasemete seadmise osas. Samuti on eeldada suuremat nõustamisvajadust taotlejate nõustamiseks e-toetuse keskkonna kasutamisel, mistõttu MAROde töökoormus vähemalt esimeste taotlusvoorude läbiviimisel ei vähene. MAROde

poolt pakutav nõustamine sisaldab tavapäraselt rakendusüksuse kohustust korraldada infopäevad taotlusvoorude ajal, teha kättesaadavaks toetuse taotlemisega ja taotluse koostamisega seotud juhendmaterjalid (näiteks e-toetuse keskkonna kasutamise juhend) ning nõustada taotlejat nii küsimuste korral mis puudutavad taotlusvormi, aruandevormi täitmist ja võimalike muudatustaotluste koostamist, sh vastata taotlejate üksikküsimustele, mis puudutavad tegevuse või kulu abikõlblikkust. MAROde ülesanne ei ole nõustada taotlejat näiteks MTÜ organisatoorses või raamatupidamislikes küsimustes või sisuliselt projekti valikul. Samuti ei sisalda nõustamise ülesanne taotluste eelkontrolli või eelhinnangu andmist nagu ei ole see ka tavapäraselt teiste rakendusüksuste kohustus, kui sellist võimalust või kohustust taotlejale ei ole toetuse andmise tingimustes eraldi sätestatud. Koormuse vähendamiseks ja ülemineku sujuvamaks korraldamiseks nii MAROdele kui taotlejatele valmistatakse juhendmaterjalid e-toetuse keskkonna kasutamiseks ette RTK poolt keskselt. Osaliselt tulemuspõhise lähenemise edukal rakendamisel on võimalik edaspidi programmi veelgi lihtsustada.

Määruse mõjud toetusvahendite kasutamise läbipaistvusele. Määrusega keskendutakse senisest enam tulemuste saavutamisele ja vähem vahendite kasutamise detailsele kontrollile. Arvestades toetuse maksimaalset suurust (olenevalt meetmest 2500 – 4000 eurot) on selline lähenemine mõistlik. Taotlejad peavad sellegipoolest teostama kõik projektiga seotud maksed panga vahendusel ülekandega oma arveldusarvelt ning säilitama hilisemaks võimalikuks valimipõhiseks kontrolliks projektiga seotud dokumentatsiooni. Üle 1000 euro suuruste ostude korral tuleb võtta võrreldavad hinnapakumused. Projekti eelarve nn ülepaisutamise riski vähendab hindamisel kasutatav hindamiskriteerium, millega hinnatakse eelarve ja projekti tegevuste/tulemuste omavahelist kooskõla.

6. MÄÄRUSE RAKENDAMISEGA SEOTUD TEGEVUSED, VAJALIKUD KULUD JA MÄÄRUSE RAKENDAMISE EELDATAVAD TULUD

Määruse rakendamiseks sõlmib Rahandusministeerium halduslepingu MAROdega, kelle ülesanne on korraldada programmi elluviimine. RTK ülesanne on maakondlike arendusorganisatsioonide nõustamine ja tugitegevused nagu programmi tegevusteks vajalike toetuse andmise keskkonnas kasutatavate vormide ja dokumentide (hindamisjuhendid, kontrolllehed jms) väljatöötamine.

Programmi rahastatakse Rahandusministeeriumi regionaaltoetuste eelarvest ning iga-aastane riigipoolse rahastamise summa määratakse kindlaks ministeeriumi ja maakondlike arendusorganisatsioonide vaheliste halduslepingutega. Eraldi riigieelarvest on programmile olnud senise rakendamise perioodi jooksul 1 200 000 eurot aastas, millele on lisandunud programmist vabanenud vahendite arvelt ka täiendavaid vahendeid.

2021. aastal eraldatakse programmi rakendamiseks 1 200 000 eurot, mis sisaldab ka maakondlike arendusorganisatsioonide rakenduskulu. Seega on riigipoolne rahastamine 2021. aastal samal tasemel eelnevate aastatega.

Määruse rakendamise ei kaasne täiendavaid riigieelarvelisi tulusid.

7. MÄÄRUSE JÕUSTUMINE

Määrus jõustub üldises korras.

8. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Siseministeriumile, Maaeluministeriumile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Määruse eelnõu väljatöötamisele on olnud kaasatud maakondlikud arendusorganisatsioonid ja Riigi Tugiteenuste Keskus ja Eesti Külaliikumine Kodukant, kellele esitati eelnõu arvamuse avaldamiseks. Kooskõlastusringilt laekunud märkused ja tagasiside on kajastatud kooskõlastustabelis.